

Гроші. Їх функції та види.

- Гроші - один з найдавніших винаходів людства. Вони не годують, не одягають, не дають притулку доки їх не почнуть витратити.

• Вільям Гладстон сказав: „Навіть кохання не позбавило розуму стільки людей, скільки мудрування про сутність грошей. ”

Що таке гроші?

Одне з простих і змістовних визначень:

“Гроші - це ті функції, які вони виконують”.

Чому у визначенні не йдеться про зовнішні вигляд грошей, не виділяється їх головна функція?

Тому, по-перше, що на різних історичних етапах розвитку людства гроші набували різних форм, істотно змінювався їх зовнішній вигляд. Крім того, значна частина грошей у сучасних умовах взагалі не є готівкою. Їх можна не побачити, ні в руки взяти.

По-друге, гроші є багатофункціональним явищем, акцентування ж уваги на одній з функцій лише збіднить їх зміст.

Гроші

```
graph TD; A[Гроші] --> B[Економічна категорія, що визначає специфічний товар, який у певному суспільстві виступає у ролі загального еквівалента]; A --> C[Певний запас коштів (активів), що забезпечують здійснення різноманітних економічних угод]; A --> D[Товар, що виступає в ролі еквівалента, який відображає вартість усіх інших товарів];
```

Економічна категорія, що визначає специфічний товар, який у певному суспільстві виступає у ролі загального еквівалента

Певний запас коштів (активів), що забезпечують здійснення різноманітних економічних угод

Товар, що виступає в ролі еквівалента, який відображає вартість усіх інших товарів

Функції грошей

Засіб обігу

Гроші є посередником при обміні товарів та послуг

Міра вартості

Засіб кількісного виміру та порівняння відносних вартостей товарів на ринку

Засіб платежу

Засіб відкладених платежів, які повинні здійснитися в майбутньому, при сплаті боргових зобов'язань, величина яких встановлюється в грошовій формі

Засіб нагромадження

Засіб накопичення купівельної спроможності, яка може бути використана на купівлю товарів в майбутньому

Функція засобу обігу здійснюється грошима тоді, коли ними користуються, купуючи або продаючи певні товари чи послуги. Щоразу, коли ми, вирішуємо щось придбати (зошит, книжку, ручку) чи дістати послугу (перукаря, кравця) розраховуємося грошима, то гроші виконують саме функцію засобу обігу. Особливим виявом грошей як засобу обігу є так звана функція засобу платежу. Коли йдеться про придбання особливих товарів - виробничих ресурсів (землі, праці, капіталу), то власники цих товарів отримують відшкодування у вигляді ренти, заробітної плати та процента, а гроші функціонують саме як засіб платежу.

Функція міри вартості

здійснюється грошима тоді, коли вони використовуються для зіставлення цінностей або вартостей, різних товарів, послуг. Гроші тут є своєрідним масштабом для зіставлення. Ми використовуємо функцію міри вартості, коли, дивлячись на етикетку або ціnnик, з'ясовуємо ціну товару чи послуг. В цей момент ми подумки зіставляємо ціну даного товару з іншими та з власними доходами і робимо певний вибір. Ця функція реалізується і під час торгу між продавцем і покупцем на вільному ринку, а також у визначенні ціни за певні послуги, що надаватимуться в майбутньому.

Функцію засобу нагромадження

гроші виконують як особливий інструмент зберігання та примноження багатства. Це відбувається тоді, коли домашні господарства, скорочуючи поточне споживання, роблять заощадження або коли підприємці відкладають частину виручки від реалізації товарів на оновлення засобів виробництва чи збільшення капіталу. Зберігати багатство можна не лише у грошовій формі. Формами багатства є нерухомість, цінні папери, твори мистецтва. Завдяки функції грошей як засобу нагромадження існує спадкоємність різних етапів розвитку виробництва та споживання. Нагромадивши кошти у поточному періоді, можна забезпечити зростання виробництва і споживання у майбутньому.

Властивості грошей.

- Стабільність - вартість грошей впродовж певного часу має бути приблизно однаковою.
- Портативність - зручність у користуванні.
- Міцність - матеріал , з якого виготовлені гроші, повинен бути міцним і довговічним і не псуватись при користуванні.
- Подільність - здатність ділитися на частини.
- Здатність до розпізнання - легко розпізнаватися і важко підроблюватися. Бути не дорогими у виготовленні.
- Визнаватися міжнародними економічними організаціями.

Види грошей

```
graph TD; A[Види грошей] --> B[Готівкові]; A --> C[Безготівкові];
```

Готівкові

Безготівкові

Готівкові

```
graph TD; A[Готівкові] --> B[Реальні (повноцінні)]; A --> C[Грошові знаки];
```

**Реальні
(повноцінні)**
мають власну
внутрішню вартість :

- *монети з
коштовних
металів;*
- *золоті зливки*

Грошові знаки

(не мають власної внутрішньої
вартості) :

- *Банківські білети(банкноти) – гроші, що випускаються в обіг банком і забезпечуються його активами;*
- *Казначейські білети – гроші, що випускаються державою від свого імені й забезпечуються державною власністю;*
- *Розмінна (білонна) монета*

Безготівкові

```
graph TD; A[Безготівкові] --> B[Депозитні]; A --> C[Кредитні];
```

Депозитні :

- **Банківські рахунки** — вклади, що передані власником грошей банку і використовуються останнім для кредитування інших суб'єктів економіки;
- **електронні гроші** - гроші на банківських рахунках, використання яких є можливим із допомогою електронної техніки

Кредитні

(без фізичної передачі грошових знаків) :

- **Чек** — письмове розпорядження власника банківського рахунку перерахувати зазначену суму грошей на користь пред'явника чека;
- **вексель** - письмове грошове зобов'язання боржника щодо сплати зазначеної суми грошей власникові векселя в зазначений термін

Простий вексель

Чек

Монети.

В Україні перші монети було викарбувано за часів Володимира Великого наприкінці X ст. Їх робили з золота і називали злотниками; на монеті було зображено тризубець. Спочатку в обігу були так звані справжні монети - злитки дорогоцінних металів з державним посвідченням їх вартості. У XX ст. монети стали символічними грошима, бо їх карбують з малоцінних металів, вартість металу, що містить монета, менше ніж зазначена на ній вартість. Монети використовуються для розмінювання паперових грошей.

Паперові гроші.

Ними є банкноти, або банківські білети. Банкнотом у середні віки називали посвідчення, видане банкіром, про те, що він одержав на зберігання певну кількість золота і зобов'язується повернути його на вимогу власника. До паперових грошей належать також казначейські білети. Їх випуском займається міністерство фінансів для покриття державних витрат. Казначейські білети ніколи не обмінювались на золото.

Засоби, що замінюють гроші.

До замінників грошей належать чеки, векселі, кредитні картки.

Чек - наказ власника банківського рахунку перерахувати певну суму на користь пред'явника чека. Наслідком цього розпорядження може бути або видача пред'явникові чека готівки, або безготівковий перерахунок грошей з одного банківського рахунку на інший.

Вексель - письмове зобов'язання боржника сплатити визначену суму грошей у визначений строк.

Кредитна картка - розрахунковий засіб, який найчастіше видається банками своїм клієнтам. Картка являє собою пластмасову платівку з ідентифікатором власника, тобто позначкою про номер рахунку в банку; її практично не можна підробити. При розрахунках кредитними картками у торговельних або інших установах картка вставляється у спеціальний апарат, і її номер надходить через комп'ютерну мережу в банк. У банк також надсилають дані про розрахунки за товари та послуги і він робить безготівкові перерахунки грошей на рахунок установ, що продали товари чи надали послуги.

Банківські рахунки.

Відображають і контролюють стан і рух коштів власника грошей, який передав їх у банк. Рахунки поділяють на безстрокові та строкові. Гроші з безстрокового рахунку власник може зняти у будь-який час, зі строкового - через певний час. Банківські рахунки є дуже різноманітними. Їх розрізняють за обсягами (дрібні та великі), за способами одержання грошей (чекові та безчекові), за швидкістю перетворення в готівку. Частка банківських рахунків у грошовій масі дуже велика.

*Гроші, гроші завжди у всякий
вік нам потрібні...*

*Якщо захочу - піднімуться
палаці і чарівні мої сади.*

"Скупий лицар"

А. С. Пушкін

**Суспільна цінність грошей
забезпечується тими
функціями, які вони
виконують, визнанням їх
державою та їх купівельною
спроможністю.**

Грошова маса та її показники

- **Грошова маса** – уся сукупність запасів грошей у всіх її формах, які перебувають у розпорядженні суб'єктів грошового обігу в певний момент
- **Грошовий агрегат** – це специфічний показник грошової маси, що характеризує певний набір її елементів залежно від їх ліквідності